

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci navrhovateľa : **Ing. L. K.**, bývajúci v T., proti odporkyňi : **Ing. G. K.**, bývajúca v T., zastúpená - Advokátska kancelária JUDr. D. B., s.r.o., T., **o v y p o r i a d a n i e b e z p o d i e l o v é h o s p o l u v l a s t n í c t v a m a ň z e l o v**, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 11 C 761/2002, o dovolaní odporkyne proti uzneseniu Krajského súdu Trenčín z 18. decembra 2007 sp. zn. 17 Co 315/2007

t a k t o :

Z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Trenčíne z 18. decembra 2007 sp. zn. 17 Co 315/2007.

Z r u š u j e uznesenie Okresného súdu v Trenčíne z 28. septembra 2007 sp. zn. 11 C 761/2002.

Vec vracia Okresnému súde Trenčín na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trenčín uznesením z 28. septembra 2007 sp. zn. 11 C 761/2002 konanie zastavil a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že navrhovateľ sa podaným návrhom domáhal v y p o r i a d a n i a b e z p o d i e l o v é h o s p o l u v l a s t n í c t v a m a ň z e l o v. Pred pojednávaním podaním zo dňa 9.2.2007 zoberal návrh na začatie konania späť s odôvodnením, že po začatí konania došlo k zmenám pomerov. Z dôvodu späťvzatia návrhu na začatie konania v zmysle ustanovenia § 96 ods. 3 O.s.p. konanie zastavil. Nesúhlasil s námietkami odporkyne a mal za to, že dikcia citovaného zákona je jasná, nepripúšťa pri jeho aplikácii žiadne výnimky, pričom pri výklade

zákonného ustanovenia sa vychádza z jeho doslovného znenia bez toho, aby jeho zmysel bol rozširovaný alebo zužovaný. Zásadu neprípustnosti extenzívneho výkladu zákona ústavodarca vymedzil i v čl. 13 ods. 1 Ústavy slovenskej republiky. Nakoľko navrhovateľ zbral návrh späť pred začatím pojednávania a nesúhlasu odporkyne so späťvzatím návrhu zákon v takomto prípade nepriznáva právnu účinnosť, dospel k záveru, že zisťovanie jej stanoviska by bolo nadbytočné.

Na základe podaného odvolania odporkyne Krajský súd v Trenčíne uznesením z 18. decembra 2007 sp. zn. 17 Co 315/2007 uznesenie okresného súdu potvrdil a navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Uviedol, že navrhovateľ v občianskom súdnom konaní má možnosť zrealizovať svoje postavenie vyplývajúce zo zásady dominus litis predovšetkým tým, že podá návrh na začatie konania a ďalej má možnosť nim disponovať aj tak, že tento návrh zmení, prípadne že môže vziať návrh späť. Dôsledkom účinného späťvzatia návrhu je zastavenie konania. Zásada dispozície návrhom bola prelomená v Občianskom súdnom poriadku ustanovením odseku 2 podľa ktorého súd neprípustil späťvzatie návrhu, ak to bolo v rozpore so záujmom spoločnosti. Ani v tomto prípade však podľa odseku 3 súhlas nebol potrebný, ak došlo ku späťvzatiu návrhu skôr ako sa začalo pojednávanie alebo ak išlo o späťvzatie návrhu na rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je. Novelou Občianskeho súdneho poriadku, uskutočnená zákonom č. 519/1991 Zb. účinného od 1.1.1992, bol odsek 2 citovaného zákonného ustanovenia zmenený tak, že súd v prípade späťvzatia konanie nezastaví, ak odporca so späťvzatím návrhu z vážnych dôvodov nesúhlasí a v takomto prípade súd po právoplatnosti uznesenia pokračuje v konaní. Podľa odseku 3 však nesúhlas odporcu so späťvzatím návrhu nie je účinný ak dôjde k späťvzatiu návrhu skôr než sa začalo pojednávanie alebo ak ide o späťvzatie návrhu na rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je. Prípady taxatívne vymedzené v odseku 3 sú teda výnimky z postupu upraveného v odseku 2, t.j. zákon vyslovene stanovuje prípady, v ktorých nesúhlas odporcu so späťvzatím sa nevyžaduje, resp. nie je účinný. Žiadnym výkladom citovaného zákonného ustanovenia nie je možné dospieť k záveru o existencii výnimky, kedy aj napriek zákonnému predpokladu (došlo k späťvzatiu návrhu skôr než sa začalo pojednávanie) by sa súhlas vyžadoval. Keďže prvostupňový súd zaujal vo veci účinnosti späťvzatia správny názor, bolo uznesenie okresného súdu odvolacím súdom potvrdené.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala v zákonom určenej lehote prostredníctvom advokáta dovolanie odporkyňa, ktorá jeho prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Podľa jej názoru konaním Okresného súdu Trenčín ako aj Krajského súdu v Trenčíne jej bola odňatá možnosť konať pred súdom, čím bolo zároveň porušené základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Žiadne ustanovenie O.s.p. totiž nemožno vykladať a uplatňovať v konaní pred súdom tak, aby niektorý z účastníkov bol zvýhodnený na úkor druhého účastníka pri uplatňovaní práv alebo aby mal priaznivejšie postavenie pri prejednávaní a rozhodovaní vecí. Poukázala na uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 25. marca 1999 sp. zn. 22 Cdo 233/99, z ktorého nepochybne vyplýva, že späťvzatie návrhu na vyporiadanie BSM urobené len jedným z účastníkov konania nemôže viesť bez súhlasu druhého účastníka k zastaveniu konania a to ani v prípade, že k späťvzatiu došlo ešte pred prvým pojednávaním. Z odôvodnenia tohto uznesenia totiž vyplýva, že konanie o vyporiadanie BSM je konaním, v ktorom majú účastníci na oboch stranách spolu ako postavenie navrhovateľa tak aj postavenie odporcu. Táto skutočnosť sa prejavuje hlavne tým, že podaním návrhu je uplatnené aj právo odporcu na vyporiadanie BSM súdom a teda jeho právo na súdnu ochranu v tejto veci, vzhľadom k tomu, že k uplatneniu jeho práva by ďalej bránila prekážka litispendencie. Z tohto dôvodu je v prípade návrhu na vyporiadanie BSM potrebné rozumieť navrhovateľom v zmysle § 96 O.s.p. ako navrhovateľa tak aj odporcu. Preto je potrebné k účinnosti späťvzatia návrhu súhlas odporcu a to i v prípade, že k späťvzatiu došlo ešte pred prvým pojednávaním. S prihliadnutím na vyššie uvedené je preto tohto názoru, že v prípade ak navrhovateľ zoberal svoj návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva späť, konanie nebolo možné zastaviť bez súhlasu druhého účastníka konania, ktorý je teda ako v postavení odporcu tak i v postavení navrhovateľa. Okresný súd Trenčín si nevyžiadal súhlas odporkyne v postavení druhého navrhovateľa so späťvzatím návrhu a napriek tomu konanie zastavil a Krajský súd v Trenčíne toto rozhodnutie potvrdil. Na základe vyššie uvedených skutočností navrhuje, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil uznesenie Krajského súdu v Trenčíne ako aj uznesenie Okresného súdu Trenčín a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Navrhovateľ vo svojom vyjadrení navrhol dovolanie odporkyne zamietnuť z dôvodu vecnej správnosti rozhodnutí nižších súdov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr či tento opravný

prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Pokiaľ dovolanie smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu je tento opravný prostriedok prípustný, ak smeruje proti zmeňujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.) alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ (§ 239 ods. 1 písm. b/ O.s.p.), dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa ak odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu (§ 239 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), alebo ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia (§ 239 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), alebo ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Keďže dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nevykazuje niektorý zo znakov uvedených v ustanovení § 239 ods. 1, 2 O.s.p., je zrejmé, že ide o prípad, v ktorom Občiansky súdny poriadok dovolanie podľa citovaného zákonného ustanovenia nepripúšťa.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti potvrdzujúcemu uzneseniu, ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej

alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Prípustnosť dovolania z hľadiska ustanovenia § 237 O.s.p. pritom nie je založená už tým, že dovolateľ tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté niektorou vadou uvedenou v § 237 O.s.p., ale nastáva až vtedy, ak rozhodnutie odvolacieho súdu vadou uvedenou v citovanom zákonom ustanovení skutočne trpí.

So zreteľom na odporkyňou tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zamerlal na otázku opodstatnenosti tvrdenia dovolateľky, že v prejednávanej veci jej postupom súdu bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1) odňatie možnosti konať pred súdom, 2) to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu a 3) možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná ide najmä vtedy, ak súd konaním postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

K odňatiu možnosti odporkyne pred súdom konať malo podľa jej názoru dôjsť tým, že súdy nevyžiadali súhlas odporkyne v postavení druhého navrhovateľa so späťvzatím návrhu a napriek tomu konanie zastavili.

Podľa § 96 ods. 1 O.s.p. navrhovateľ môže vziať za konania späť návrh na jeho začatie, a to sčasti alebo celkom. Ak je návrh vzatý späť celkom, súd konanie zastaví. Ak je návrh vzatý späť sčasti, súd konanie v tejto časti zastaví.

Podľa § 96 ods. 2 O.s.p. súd konanie nezastaví ak odporca so späťvzatím návrhu z vážnych dôvodov nesúhlasí; v takom prípade súd po právoplatnosti uznesenia pokračuje v konaní.

Podľa § 96 ods. 3 O.s.p. nesúhlas odporcu so späťvzatím návrhu nie je účinný, ak dôjde k späťvzatiu návrhu skôr, než sa začalo pojednávanie, alebo ak ide o späťvzatie návrhu na rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je.

V posudzovanom prípade bolo uznesením okresného súdu zastavené konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva účastníkov, ktoré bolo uznesením krajského súdu potvrdené. Konanie bolo začaté na návrh navrhovateľa. Pri vyporiadaní BSM nie je súd viazaný navrhovaným spôsobom vyporiadania; konanie však môže byť začaté len návrhom jedného z bývalých manželov. Konanie o vyporiadanie BSM je konaním, v ktorom majú účastníci na oboch stranách spolu tak postavenie navrhovateľa ako aj postavenie odporcu (indicium duplex). Táto skutočnosť sa prejavuje najmä tým, že podaním návrhu je uplatnené i právo odporcu na vyporiadanie BSM súdom, a taktiež jeho právo na súdnu ochranu v tejto veci; uplatneniu jeho práva by naďalej bránila prekážka litispendencie. Preto je v prípade návrhu na vyporiadanie BSM treba „navrhovateľom“ v zmysle ustanovenia § 96 O.s.p. rozumieť ako navrhovateľa, tak aj odporcu. Z tohto dôvodu je treba k účinnosti späťvzatia žaloby súhlas odporcu a to i v prípade, že k späťvzatiu došlo prv než začalo konanie. V tomto prípade nejde o nesúhlas odporcu so späťvzatím návrhu podľa § 96 ods. 2 O.s.p., ale o skutočnosť, že za navrhovateľa je treba považovať obidve strany sporu a preto späťvzatie návrhu urobené len jednou z nich nemôže viesť bez súhlasu (vyjadrenia zhodnej vôle) druhej strany k zastaveniu konania. Možno dodať, že vzhľadom k tomu, že podaním návrhu bolo v danej veci uplatnené i žalobné právo odporkyne, prijatie postupu, ktorý odvolací súd v danej veci zvolil, by viedlo k porušeniu práva odporkyne na súdnu ochranu a spravodlivý proces (v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, resp. čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), pretože by bolo znemožnené odporkyňi požadovať vyporiadanie BSM súdom.

Tým, že uvedené princípy neboli rešpektované odvolacím súdom (ale ani súdom prvého stupňa), došlo k porušeniu základného práva dovolateľa na spravodlivý proces a súdnu ochranu v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru, resp. článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, a tým aj k naplneniu dovolacieho dôvodu uvedeného v § 237 písm. f/ O.s.p., ktorý viedol nielen k prípustnosti ale aj dôvodnosti mimoriadneho opravného prostriedku podaného odporkyňou.

Pretože napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nie je správne, Najvyšší súd ho zrušil; vzhľadom na to, že dôvody, pre ktoré bolo zrušené rozhodnutie krajského súdu, platia aj na rozhodnutie okresného súdu, Najvyšší súd zrušil aj toto rozhodnutie a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 3 O.s.p.).

Z týchto dôvodov sa dovolací súd už nemohol zaoberať ostatnými vecnoprávnymi námietkami dovolateľky, lebo tieto bude riešiť v ďalšom konaní okresný či krajský súd.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. apríla 2009

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: